

Samenvatting

Om het probleem van de opwarming van de aarde aan te pakken werd op het niveau van de Verenigde Naties het Kyoto-protocol afgesloten, waarin de deelnemende landen zich engageerden om de jaarlijkse uitstoot van broeikasgassen in de periode 2008-2012 te doen dalen met 5,2% ten opzichte van het referentiejaar 1990. Overeenkomstig het Protocol van Kyoto en het EU-lastenverdelingsakkoord is België verplicht om zijn broeikasgasemissies met 7,5% te reduceren. Dit betekent dat België gemiddeld 134,8 miljoen ton CO₂-equivalenten per jaar mag uitstoten tijdens de Kyotoperiode.

Het Belgische lastenverdelingsakkoord verdeelt de Kyoto-inspanningen tussen de gewesten en de federale overheid. Het *federale* engagement binnen dit akkoord is dubbel. De federale overheid wil 24 miljoen ton emissievermindering realiseren (gemiddeld 4,8 miljoen ton per jaar). Daarnaast wil ze 12,2 Mton emissierechten aankopen (gemiddeld 2,44 Mton per jaar).

In deze audit werden de planning en evaluatie van het federale klimaatbeleid onderzocht en werd beoordeeld in welke mate de zestien belangrijkste federale maatregelen werden uitgevoerd en of inzicht bestaat in de effecten daarvan. Verschillende ministers en overheidsadministraties zijn bij dit onderzoek betrokken. De audit leidde tot de volgende conclusies en aanbevelingen.

Op federaal niveau bestaat er geen federaal klimaatplan. Er is geen precieze omschrijving van de maatregelen en de kost ervan. De doelstellingen in termen van CO₂-reductie zijn niet onderbouwd of ontbreken. Er is geen afdoende rapportering en vooralsnog is er geen evaluatie van het federale klimaatbeleid. Over sommige maatregelen is partiële informatie beschikbaar, maar er bestaat nergens een totaaloverzicht van de kosten, de mate van uitvoering en de effecten van het federale klimaatbeleid. Dit maakt het moeilijk om (1) te beoordelen of de federale overheid haar deel van het lastenverdelingsakkoord correct uitvoert; (2) beleid bij te sturen waar nodig en (3) het parlement op een transparante manier te informeren.

De minister bevoegd voor klimaat dient een federaal klimaatplan uit te werken en de verantwoordelijkheid om deze planning- en evaluatiecyclus te organiseren kan best toegewezen worden aan de dienst Klimaat van de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu, omdat ze momenteel al een aantal rapporteringsverplichtingen vervult. Daartoe dienen de ministers die inhoudelijk bevoegd zijn voor de uitvoering van de maatregelen de nodige gegevens aan te leveren.

Op basis van de resultaten van het gevoerde beleid kan worden gesteld dat de regering haar engagement in het Belgische lastenverdelingsakkoord momenteel niet kan nakomen op het vlak van het reductiebeleid. Het Rekenhof heeft de volgende tekortkomingen vastgesteld:

- De bouw van windmolenparken offshore loopt vertraging op en de verdere evolutie ervan wordt geremd door de beperkte capaciteit van het elektriciteitstransmissienet op het land en de beschikbare inplantingszone offshore.
- De geplande omschakeling van de elektriciteitscentrales in Les Awirs en Mol van steenkool naar biomassa is vervangen door een maatregel met minder impact namelijk een accijns op vaste brandstoffen.
- De streefcijfers voor de biobrandstoffen werden tot nu toe niet gehaald. Er is een dubbel afstemmingsprobleem: de toegekende quota zijn kleiner dan de productie die nodig is om de doelstelling te halen en het aanbod en de vraag zijn niet goed op elkaar afgestemd.

- De overeenkomst met autoconstructeurs om de uitstoot van wagens terug te dringen is een louter Europese maatregel. Een onvoldoende aanbod aan CO₂-arme wagens hypothekeert de fiscale maatregelen.
- Het is weinig waarschijnlijk dat de geleidelijke vervanging van het wagenpark van de federale overheid door schone voertuigen en de campagne zuiniger rijden de vooropgestelde CO₂ – reductie zullen realiseren.
- Tot nu toe is geen enkel project om energieverbruik in de overheidsgebouwen terug te dringen gefinancierd via derdepartijfinanciering. De taken van Fedesco en de Regie der Gebouwen zijn niet goed op elkaar afgestemd.
- De uitvoering van infrastructuurwerken en de aankoop van treinstellen voor het Gewestelijk Express Net is sterk vertraagd.
- De uitbreiding van het systeem van labels voor elektrische huishoudapparaten is beperkt gebleven tot de uitvoering van het Europees beleid.
- Er is geen inzicht in de effecten die worden bereikt met het fiscaal voordeel in de personenbelasting voor energiebesparende investeringen in woningen.
- De betere invulling van de bestaande fiscale aftrek voor energiebesparende investeringen in ondernemingen is niet gerealiseerd.
- In het bestaande pakket aan (para-)fiscale maatregelen voor personenwagens worden elektrische wagens en LPG-wagens niet consequent behandeld. Op dit moment bestaan twee informatielabels naast elkaar: een CO₂-label met enkel informatie over de CO₂-uitstoot en de Ecoscore met informatie over verschillende schadelijke milieueffecten, waaronder CO₂. Dit leidt soms tot tegenstrijdige informatie voor de consument.

De aankoop van emissierechten via de flexibiliteitsmechanismen verloopt niet optimaal: er is geen afstemming tussen de inzet van flexibiliteitsmechanismen en het binnenlands reductiebeleid en er is evenmin een afstemming tussen de inzet van deze mechanismen en de door het Federaal Planbureau in mei 2008 voorspelde evolutie van de uitstoot van broeikasgassen.

Het Rekenhof beveelt dan ook aan om het hele pakket van maatregelen in hun onderlinge samenhang, inclusief de plaats van flexibiliteitsmechanismen in het klimaatbeleid, kritisch te evalueren en waar nodig bij te sturen.

De minister van Klimaat en Energie antwoordt dat het rapport van het Rekenhof overeenstemt met de actuele toestand. De minister van Klimaat en Energie en de minister van Financiën vermelden een aantal engagementen of lopende maatregelen die tegemoetkomen aan de aanbevelingen van het Rekenhof. Een aantal belangrijke aanbevelingen krijgen echter geen aandacht (bv. het uitwerken van een federaal klimaatplan) of worden niet gevolgd (bv. het herzien van de inzet van flexibiliteitsmechanismen, overwegen om te kiezen voor de Ecoscore als basis voor de toekenning van (para)fiscale voordelen).